

नागरिकांची सनद

महाराष्ट्र शासनाचा जलसंपदा विभाग हा महत्वाचा विभाग आहे. त्या अंतर्गत मुख्यत्वे नागरिकांना सिंचनाची सेवा उपलब्ध करून दिली आहे. या विभागांतर्गत गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळाची स्थापना सन-१९९८ मध्ये करण्यात आली. या महामंडळांतर्गत मराठवाडा प्रादेशिक विभागातील औरंगाबाद, जालना, परभणी, हिंगोली, नांदेड, लातूर, बीड व उस्मानाबाद या जिल्ह्यांतील तसेच नाशिक प्रादेशिक विभागांतर्गत नाशिक व अहमदनगर या दोन जिल्ह्यातील मोठे, मध्यम, लघु, उपसा सिंचन व जलविद्युत प्रकल्पांच्या निर्मितीची कामे अंतर्भूत आहेत. या महामंडळाचे मुख्य कार्यालय औरंगाबाद स्थित असून महामंडळ संघटनेच्या रचणेचा तपशिल खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आला आहे. महामंडळ नागरिकांना खालील सुविधा पुरविण्यास बांधिल आहे. ही बांधिलकी गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ या सनदेद्वारे जाहीर करित असून ती स्वीकारित आहे. सार्वजनिक सेवा तत्परतेने, सौजन्य पूर्वक व सन्मानपूर्वक वागणूक मिळून उपलब्ध व्हाव्यात व नागरिकांचे सामायिक प्रश्न सहानुभूतिपूर्वक सोडवावे हा दृष्टीकोन ही सनद तयार करतांना नजरेसामोर ठेवला आहे.

या महामंडळाशी संबंधित विषयातील माहिती सर्वसामान्य जागरूक नागरिक, स्वयंसेवी संस्था, शेतकरी किंवा कंत्राटदार इत्यादींना मिळवून घेण्याची इच्छा असू शकते. महामंडळामार्फत तयार करण्यात आलेल्या या नागरिकांच्या सनदेचा मुख्य उद्देश हा वरील संबंधित माहितीचे स्वरूप काय असेल, ही माहिती कोणत्या कार्यालयाकडे/अधिकाऱ्याकडे मिळेल व मिळण्यासाठी किती कालावधी लागेल याची निश्चित व्हावी देणे व त्या प्रमाणे अंमलबजावणी करणे हा आहे.

- 1) सार्वजनिक निधीमधून गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळाच्या अंतर्गत कार्यालयातील प्रकल्पांची कामे काही संघटना व जागरूक नागरिक तसेच कंत्राटदार इत्यादींना संबंधित जिल्ह्यामध्ये संबंधित तालुक्यामध्ये कोणत्या प्रकारची मोठे, मध्यम, लघु प्रकल्पांच्या कामांच्या निविदा काढण्यात आलेल्या आहेत व त्या निविदाबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे या माहितीची आवश्यकता भासू शकते. त्या दृष्टीने याबाबतही माहिती यात अंतर्भूत केली आहे.
- 2) सर्वसाधारणतः एका विशिष्ट जिल्ह्यातील, तालुक्यातील जलसंपदा प्रकल्पांच्या बांधकामाची सद्यस्थिती, यापूर्वी संबंधित जिल्ह्यातील पूर्ण झालेल्या मोठे, मध्यम, लघु प्रकल्प विषयीची माहिती तसेच भविष्यकालीन प्रकल्पाबाबतची माहिती या बाबींचा देखील समावेश यात केला आहे. नागरीकांच्यासाठी सदरील माहिती त्या त्या स्तरावर, किमान स्थूल स्वरूपात तात्काळ उपलब्ध असणे त्या दृष्टीने आवश्यक आहे. यातील बरिचशी माहिती प्रत्येक जिल्हाची जिल्हा पुस्तिका तयार करून प्रती वर्षी प्रसिध्द केली जाते.
- 3) आपत्कालीन व्यवस्थेसाठी तत्परतेने स्थापत्य अभियांत्रिकीशी संबंधित आवश्यक ती कामे करणे व मदत करणे.
- 4) सर्व कार्यालयात प्रतिसाद वेळापत्रक प्रदर्शित करणे.
- 5) ठेकेदारांची नोंदणी प्रमाणपत्रे व विविध ना-हरकतीचे दाखले विहित कालावधीत निर्गमित करणे.
- 6) सर्व कार्यालयातून कार्मचारी वर्गाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या फलकावर जाहीरित्या प्रदर्शित करणे.
- 7) प्रत्येक कार्यालयात ठरवून दिलेल्या दिवशी व वेळी सर्वसामान्य जनतेची गाऱ्हाणी/ तक्रारी ऐकणे व त्यांचे प्रभावीपणे निराकरण करणे.
- 8) "माहितीचा अधिकार अधिनियम" अंतर्गत मागीतलेली माहिती संबंधितांना विहित कालमर्यादित उपलब्ध करून देणे.
- 9) विभागाच्या काममाजात सातत्य ठेऊन व आधुनिकता आणून विभागाची लोकाभिमुखता वाढविणे.
- 10) "नागरिकांच्या सनदेस" व्यापक प्रसिद्धी देणे. नागरिकांची सनद" महामंडळाच्या वेब साइटवर ठेवण्यात आली आहे.
- 11) सध्याच्या संगणक युगामध्ये महामंडळांतर्गत जवळ जवळ प्रत्येक प्रादेशिक विभाग/ मंडळ कार्यालयामार्फत त्या प्रदेश / मंडळ कार्यालयाची संकेतस्थळे (वेबसाईट) कार्यान्वित करण्यात आली आहेत. सदरची माहिती संबंधित मंडळ कार्यालयाकडून त्यांच्या संकेतस्थळी ठेवण्यात आलेली आहे जागरूक नागरिक, स्वयंसेवी संघटना इंटरनेटच्या माध्यमातून देखील वरील माहिती घेऊ शकतात.

१) बांधिलकी :

वरील सर्व कर्तव्ये पार पाडतांना महामंडळ,

अ) सेवेच्या गुणवत्तेची बांधिलकी ठेवील.

ब) सौजन्यपूर्ण व मदतीची वृत्ती ठेऊन कामांचा वेळेत निपटारा करेल.

क) पारदर्शकता व निष्ठा ठेवील.

या साठी वेळोवेळी विविध परवानापत्रे / प्रमाणपत्रे मिळविण्यासाठीची कार्यपध्दती, परिपत्रके नागरिकांच्या माहितीसाठी उपलब्ध करण्यात येतील.

२) नागरिकांची जबाबदारी :

- ◆ शासकीय अधिकारी / कर्मचारी यांचेही नागरिकांची वर्तणूक सौजन्यपूर्वक असावी.
- ◆ नागरिकांकडून आवश्यक असलेली माहिती व कागदपत्रे परिपूर्णरित्या मिळावी.
- ◆ नागरिकांचा प्रतिसाद विकासासाठी मदत करणारा असावा.
- ◆ विहित केलेल्या कालावधीपेक्षा कमी कालावधीत सेवा पुरविण्याचा आग्रह धरू नये.
- ◆ सार्वजनिक मालमत्तेची व्यवस्था पाहण्यास सहकार्य करावे.
- ◆ नागरिकांनी स्वच्छेने अतिक्रमणे दूर करावीत व पुन्हा सरकारी जागांवर अतिक्रमणे करू नयेत.
- ◆ रस्त्यांच्या दोन्ही बाजूंना असणाऱ्या वृक्षराजींचे जलन ही नागरिकांची सुध्दा जबाबदारी राहिल.
- ◆ नागरिकांनी कायदेशीर तरतुदी, नियम, अलिखित संकेत यांचे पालन करावे.

३) गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळाची रचना:

जलसंपदा विभागाचे अंतर्गत या महामंडळाचा समावेश असून महामंडळचे पदसिध्द अध्यक्ष मा. मंत्री, जलसंपदा हे आहेत व मा. राज्यमंत्री हे उपाध्यक्ष असून महामंडळाचा दैनंदिन व्यवहार, मा. अध्यक्ष, मा. उपाध्यक्ष व्यवस्थापकीय संचालक तसेच कार्यकारी संचालक यांचे मार्फत केला जातो.

४) (अ) कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक :

ठेकेदारांची नोंदणी, विविध ना-हरकत प्रमाणपत्रे मिळविण्यासाठी लागणारा कालावधी, त्यास सक्षम अधिकारी इत्यादींची माहिती, कार्यपूर्तीचे वेळापत्रक (परिशिष्ट ब आणि क) मध्ये नमूद केली आहेत. अर्जांचा विहित नमुना व जोडावयाची आवश्यक कागदपत्रे ई. ची माहिती निर्धारित फौचा भरणा करून संबंधित विभागीय कार्यालयात उपलब्ध होईल.

(ब) माहितीची सुलभता :

महामंडळाच्या वेबसाइटवरून (संकेत स्थळावरून) तसेच वेळोवेळी प्रसिध्द केल्या जाणाऱ्या पत्रकाद्वारे जनतेला आकडेवारीचा तपशिल सुलभतेने उपलब्ध होईल.

५) (अ) गाऱ्हाणी / तक्रारी यांचे निराकरण :

कार्यपूर्तीस होणारा विलंब वा अन्य काही गाऱ्हाणी विभागाबाबत अथवा काही कामाबाबत असतील तर त्यासाठी नागरिकांनी ज्या विशिष्ट कार्यालयाविरुद्ध गाऱ्हाणे / तक्रार असेल त्या कार्यालयाच्या वरिष्ठ कार्यालय प्रमुखाकडे तक्रार नोंदवावी, म्हणजे उदाहरणार्थ विभागकार्यालय विरुद्ध गाऱ्हाणे / तक्रार असल्यास विभाग कार्यालयाप्रमुखाकडे म्हणजे कार्यकारी अभियंता यांचेकडे गाऱ्हाणे / तक्रारीचे निराकरण वरिष्ठ कार्यालयाकडून ७ दिवसात करण्यात येईल. गाऱ्हाणी / तक्रारी नोंदविण्यासाठी प्रत्येक कार्यालयात स्वतंत्र पेटी ठेवण्यात आली येईल.

नागरिक गाऱ्हाणी, समक्ष भेटीत / पत्राने वा ईमेलद्वारेही मांडू शकतात.

(ब) नागरिकांच्या सनदेचा आढावा / सिंहावतोकन:

या नागरिकांच्या सनदेच्या उपयुक्ततेबाबत चा आढावा महामंडळाकडून घेण्यात येईल :

(क) जनसामान्यांकडून सूचना :

ही "नागरिकांची सनद" सर्वसामान्य नागरिकांच्या छाननीसाठी नेहमीच खुली असेल व सन्माननीय नागरिकांच्या बहुमुल्य सूचनांचा गांभिर्यपूर्वक विचार करून त्यात वेळोवेळी सुधारणा घडवून आणता येईल. "नागरिकांची सनद" ही स्वतःहून काही नवीन कायदेशीर हक्क निर्माण करित नाही. ती ग्राहकांना म्हणजेच संलग्न विभागाच्या सेवा उभोगणाऱ्या नागरिकांना जादा हक्क मांडण्यासाठी मदत करते.

६) नागरिकांच्या सनदेची अंमलबजावणी :

महामंडळाचा या "नागरिकांच्या सनदेची" अंमलबजावणी करण्यास महामंडळ कटीबद्ध आहे. सनदेस व्यापक प्रसिद्धी देऊन, नागरिकांच्या प्रतिक्रिया / अभिप्राय मागविण्यात येतील व त्यांच्या सूचनांचा यथोचित आदर करून आवश्यक ते बदल करण्यात येतील.

गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ खात्रीपूर्वक गुणवत्तेची सेवा पुरविण्याची हमी देत आहे. महामंडळाच्या कुठल्याही माहितीसाठी नागरिकांना संवेदनशील, सौजन्यपूर्ण व मदत करण्याच्या भावनेने वर्तणूक मिळेल, कार्यपध्दती अधिक लोकाभिमुख सुलभ व आटोपशीर करण्यासाठी प्रसंगी नागरिकांचा सल्ला घेतला जाईल. भ्रष्टाचारास आळा घालण्यात येईल. तसेच नागरिकांच्या ग्राहण्यांचे कालबद्ध निराकरण करण्यात येईल.